

A játékosokkal alighogy megismerkedtem, máris utaznom kellett velük, akkor zajlottak a nyári kupa-küzdelmek. Az Újpesti Dózsa elleni két mérkőzésen egyebet még nem tehettem, mint figyeltem a csapat teljesítményét, a játékosok egyéniségét. Sok sérültje volt abban az időben a Mantovának, s ez a körülmény bizony befolyásolta teljesítményüket.

Amikor az első komoly edzést tartottam Mantovában, eszembe jutott az az idő, amikor a Fiorentinával ismerkedtem. Most más volt a helyzet. Az olasz nyelvtudás eléggé megkönnyítette a dolgom. A Mantova vezetői egyébként szerény igényeket támasztottak:

– Mi nem kívánunk sokat... Azt szeretnénk, ha csapatunk nem esne ki az első ligából...

– Megpróbáljuk... – válaszoltam. És arra gondoltam, hogy annak idején a Fiorentina vezetői sem kívántak ennél sokkal többet.

A szurkolók között már többen akadtak, akik mást is reméltek a magyar edzőtől:

– Új stílust visz majd, ugye a csapatba?... És felhoz majd néhány játékost...

A mantovaiaknak tett ígéreteket beváltottam – csapatuk bennmaradt az első ligában. Ez volt a legtöbb, amit rövid idő alatt tehettem.

*

Egy esztendő múltán új feladatok, új élmények vártak rám. De most már újból odahaza.

És az olaszországi tapasztalatokkal, reméltem, hogy a magyar labdarúgásnak hasznára tudok majd lenni.

Ha így lesz – elértem a célom!

ÚJRA ITTHON

1963 július 3-án, – három esztendei távollét után tértem vissza Itália kék ege alól – mint tudják, Mantovából – hogy most már valóra váltva régi tervemet, az olasz honban szerzett tapasztalataimmal hasznára tudjak lenni a magyar labdarúgásnak.

A külföldön töltött három év alatt alig jutott időm pihenésre. Jóformán arra sem, hogy családi körben tölthessem el a kikapcsolódásra szánt napokat, heteket. Bevallom, hogy a hazaérkezésem utáni első napokban nem is törtem a fejemet azon, hogy hol találom majd meg a helyemet a magyar labdarúgásban. Számomra ez a kérdés egyébként sem jelentett egzisztenciális gondot, hiszen, mint már említettem, állásom volt, ahol csak külföldi tartózkodásom idejére kaptam szabadságot. Néhány napot töltöttem el gondtalan pihenéssel! Közben a portugál Benfica is érdeklődött nálam, hogy vállalnám-e csapatuknál az edzőséget. Eltökéltem magam, hogy nem megyek újra külföldre, mert most már komoly részt akartam vállalni gyermekeim nevelésében is.

Hazatérésem első hetében felkerestek a nagy hagyományokkal rendelkező Győri Vasas ETO klubjának vezetői: vállaltam el náluk az edzői tisztséget, mivel Szusza Feri – a volt edző – visszamegy régi otthonába, az Újpesti Dózsa csapatához edzőnek.

Váratlanul ért a győriek hívása. Egyrészt azért, mert idehaza szinte ki sem fújhattam magam. Győrhöz, a Rába-parti városhoz, sok sikert elért klubjához, játékosaihoz és a vezetőkhöz már évtizedek óta baráti kapcsolatok fűztek. A győri stadion gyepszőnyegét gyakran koptatták az én szöges cipőim is. Vonultunk le az MTK-val vesztesként erről a pályáról, viszont lőttem számomra felejthetetlen gólokat is a győri pálya kapujába. Külföldre és külföldről átutazóban, Győr mindig szívesen fogadott minket, ez alatt nemcsak a déli órákban ott elköltött ebédet, vagy

vacsorát értem, hanem a kedves és szívélyes fogadtatást, amit válogatott csapatunk annak idején Győrtől és a győriektől kapott. Ezek között az emlékek között talán a legélénkebben él érthetően bennem a londoni emlékezetes 6 : 3-as győzelmünk utáni győri fogadtatásunk.

Szép emlékeim mellett azért is szívesen fogadtam el a győri vezetők meghívását, mert Győr labdarúgó csapatát mindig számottevő együttesnek tartottam, külföldön is sok jót hallottam a győri klubról és csapatáról. Meg aztán néhány győri játékos – Palotai Karcsit, Koós Lacit, s másokat – közelebből is jól ismertem. Az MTK-ból két játékos – a Győrbe átment Máté és Povázsai – a „kezem alatt” volt, a tartalékcsoportban. Végül, de nem utolsó sorban – Szusza Ferivel, a most eltávozott edzővel igen szoros baráti kapcsolatban voltam és vagyok ma is. Tudtam, hogy Szusza működése alatt sokat fejlődött a győri csapat. Csak az okozott gondot, hogy az egyidényes bajnoki szezon sűrített és rövid időszaka során, a szűkre szabott bajnoki időnyben, hogyan tudom majd elképzeléseimet megvalósítani. Megállapodtunk abban, hogy nem költözöm Győrbe, hanem a vagongyári házakban rendeznek be számomra egy szobát. A klub vezetői hozzájárultak, hogy hetenként kétszer, hétfőn és csütörtökön – hazaruccanok Pestre. Ebből a heti kétszere tervezett pesti utazásból végül egy lett: csak a hétfőt töltöttem Pesten, családi körben.

Szusza Feri búcsúját és az én „beiktatásomat”, közös baráti megegyezéssel, együtt rendezte meg a győri klub vezetősége. Pannonhalmán, a Győrhez közel eső ősi monostor tövében, a csapat kedvenc kirándulóhelyén került sor erre a kis házi ünnepségre.

Az étteremben kedves figyelmesség fogadott minket. A fehér asztalt zöld-fehér (Győri Vasas ETO színei) és lila-fehér (Szusza klubjának, az Újpesti Dózsának a színei) virágok díszítették.

Szusza Feri búcsúbeszédében többek között kitért arra is: nyugodtan adja át az új edzőnek a győri csapatot, mert tudja, hogy jó kezekbe kerül.

– Becsüljétek meg Nándit is – mondta Szusza Feri – mint engem.

Én arról beszéltem, hogy olaszországi edzősködésem után, bizonyos ideig nem akartam edzőként működni.

– De a győriek hívásának nem tudtam ellenállni... – folytattam.

Bemutakozásom után nemcsak a fehér asztal mellett, hanem a pályán is gyorsan megtaláltuk és megértettük egymást a győriekkel.

Ami magát Győr városát – ezt az egyre szépülő és újjáépülő modern nagy gyárvárost – illeti szinte napok alatt beleilleszkedtem az új környezetbe és megtaláltam új működési területemen kívül, a második otthonomat is. Nagy könnyedséget és segítséget jelentett számomra az is – bár jól bírtam már a dallamos olasz nyelvet –, hogy anyanyelvemen beszélhettem. Győr mégis új volt nekem, mert az évek során a „négy folyó városa”, modern épületeivel, rendezett útjaival és pezsgő forgalmával vonzó, érde-

kes képet mutatott. Akármerre is vezetett Győrött az utam, a régi patinás épületek között mindig felfedeztem – az újat. Két régi és hagyományokkal teli olasz város – Firenze és Mantova – után, Győrött is sok jelét találtam elmúlt századoknak. Nem egy olasz eredetű építkezés is idézte a múltat. Hogy mást ne említsek: a Káptalan dombon álló Püspökvárat olasz építők tervei alapján emelték fel az 1500-as években. A győri székes-egyházat is olasz építész restaurálta, a XVII. században. A Bástya utca apró házcskái meg valósággal árasztják a romantikát.

Győr, az új típusú magyar város a sportból is kiveszi a maga részét. Sportcentrummá is nőtt ez a nagy ipari város. Éppen ezért bizonyos fokú felelősséget is jelentett az Olaszországból hazatért magyar edzőnek, hogy a nagymúltú, fennállásának 60. évfordulója előtt álló patinás klub – a Győri Vasas ETO – labdarúgó-csapatát tovább fejlesztve, a városhoz méltó eredményeket érjen el vele. A feladat számomra izgalmas és megtestelődő volt.

A győri stadionban megkezdettük az edzéseket. Az előző bajnokságban a hatodik helyen végzett a győri csapat. Tizenkétszer győzött, öt döntetlent ért el és kilenc alkalommal szenvedett vereséget. Gólaránya 47 : 37 volt. Ismerkedésnek szántam az első edzéseket és az első mérkőzéseket. Tudtam, hogy jó képességekkel rendelkező és lelkes együttes került hozzám. Terveket készítettem, közben ismerkedtem. Az volt az elgondolásom, hogy az együttes bizonyos fokú átszervezésre szorul. A védelem lassúnak bizonyult az elmúlt idényben, s elég sok gólt – harminchetet – kapott. Sok fiatal játékos játszott a csapatban, ezt szerencsésnek tartottam, mert a fiatalok lendülete mellett az idősebbek tapasztalata a „keverékben” jól érvényesült. A tartalékcsoport edzéseit és játékos gárdáját is figyelemmel kísérem és terveim között szerepelt, hogy az arra alkalmas fiatal játékosokkal, a tartalékokkal a védelmünket erősítem meg elsősorban.

A játékfelfogás és a szisztéma tekintetében a nem mereven alkalmazott 4-2-4-es rendszer bevezetése került előtérbe. Persze, ezzel is úgy voltam, hogy ne erőszakosan, hanem a játékosanyagnak megfelelően és a játékosok egyéniségéhez, tudásához mértén alkalmazzak új szisztémát, vezessem be a modern taktikai elemeket. Ehhez viszont az kellett, hogy meggyőzzem a játékosokat e taktika helyességéről, illetve velük egyénileg foglalkozva fejlesszem tudásukat, sokoldalú erényeiket.

A játékosok gyorsan belátták, hogy a siker érdekében áldozatot is kell hozniuk, több új edzési módszert kell elsajátítaniuk.

Tapasztalataim alapján állíthatom, hogy a profi labdarúgóktól is lehet tanulni: ezt elsősorban a kondicionálás művészetére értem. Kitűnő az olasz játékosok erőnléte. Sokrétű edzéseken fejlesztik erejüket. Súlyzót például már egészen fiatal korukban kapnak a játékosok. A sokrétű gimnasztika, a gyógylabda használata, a gátfutás és ugrókötelezés úgy hozzá-

tartozik az olaszok edzéséhez, mint a gömbölyű labda a játékhoz. A 30–40 perces tornászás során sok gyakorlatot végeznek a földön is: hason vagy háton fekve. Ettől esős vagy zord időben sem térnek el az edzésen. A havas vagy hideg, vizes talajra sok helyen gumimatracokat helyeznek, amelyek védenek a nedvességtől, hidegtől.

Persze más egy profi csapatnál az edzés, ahol az edzők a játékosok magánéletével is rendelkeznek, s egészen más a helyzet a mi viszonyaink között.

A nonstop edzések

Győřt is azt a gyakorlatot követtem az edzések során, hogy az elnyújtott, hosszú ideig tartó és sok megszakítással tarkított edzések helyett rövidebb, de folyamatos és gyors edzéseket vezettem be. Általában hatvan vagy kilencven perces edzések híve vagyok, ez idő alatt azonban nincs megállás az edzésen – egyfolytában, azaz nonstop folynak nálam a gyakorlatok. Ez persze nagyobb összpontosítást és erőfelfejtést igényel. De ál-lítom, hogy a végső célt tekintve – megéri a fáradságot.

A mai, korszerű játékokban sincs megállás, legalábbis ilyennek nem szabadna lennie. Az edzéseken is az ácsorgás nélküli, élénk mozgásnak kell érvényesülnie. Ezt igyekeztem beidegezni a győri játékosoknál. Megmondom őszintén: kezdetben némi idegenkedéssel is találkoztam, de csakhamar sikerült ezt leküzdenem. És mint az eredmények mutatták, a csapat szereplésében sem maradt el a megérdemelt siker! Munkámban értékes és baráti segítséget kaptam Dombos Péter segédedzőtől, valamint Palotai Károlytól, a csapat kapitányától is. Eleinte szokatlan volt a játékosoknak, hogy minden idegszálukkal beleéljék magukat a megállás nélküli, gyors ütemben végzett edzésekbe. Végül is a vérükbe ment át a kiadós, gyors mozgás.

A vidéki klubcsapatokat a múltban úgy emlegették, hogy főként az erőfutball képviselői, a technikai elemek korszerű alkalmazása viszont nem volt kenyerük a vidéki játékosoknak. Ebben, évekkkel ezelőtt, volt valami igazság, de fokozatosan javult a helyzet. A harmonikusan alkalmazott technikai és taktikai képzésre nagy gondot kellett fordítanom. Ezt azonban csak abban az esetben érhettem el, ha fokozom a játékosok kondícióját és az állóképességét. Szusza Ferinek, ennek a technikailag kiválóan képzett volt csatárnak az edzése alatt is sokat fejlődtek a győri játékosok technikában. De nekünk tovább kellett haladnunk a megkezdett úton. Növeltük az edzések számát. A hétfőt – a fürdés, gyúrás napját – kivéve tervbe vettem a mindennapos edzést, a játékosok hivatali vagy gyári elfoglaltságához mérten, a napi kétszeri edzést is.

Az edzéseken és az edzőmérkőzéseken, mint már említettem, először a védelem megerősítésére, a biztosabb és határozottabb védőmunkára helyeztem a súlyt. A védelem szervezettségétől, szilárdságától azt is vártam, hogy ezzel segítséget adhatunk a támadók nyugodtabb játékához is. Egységes csapatjáték kialakítására törekedtem.

A cél az volt, hogy bejátssza csapatom a pálya középső területét is. Ennek érdekében Palotai és Orosz különleges feladatokat kapott. Nem azt az elvet követtem Győrött, mint annak idején a Fiorentinánál, ahol a két középcsatáros rendszer megoldásához Milanit és Hamrint szemeltem ki. Ismét hangsúlyozom ennél a kérdésnél: a futballban nem lehet sematikusán másolni, még abban az esetben sem, amikor valamilyen játérendszer „szerzője” azonos, akárcsak az én esetemben. Szóval Palotaira és Oroszra várt a középpálya átjátszásának feladata. (Orosz sérülése után Morvayt bíztam meg a szereppel.) A középpálya gyors átjátszása lehetőséget biztosít arra, hogy támadásból a védekezésbe – és megfordítva – gyorsan és zökkenő nélkül térjen át a csapat és mind a támadásban, mind a védekezésben emberfölényre tegyen szert. Nem ment persze olyan simán és zökkenők nélkül célom elérése, mint ahogyan most azt elmondom.

A korszerű csapatjáték érdekében meg kellett találnom a szélsőháttvédek helyén is azokat a játékosokat, akik – ha arra alkalom nyílt és a helyzet megkívánta – gyors, váratlan előretöréseikkel veszélyeztetik az ellenfél kapuját. De ugyanolyan gyorsan fussanak aztán vissza ezek a védők eredeti helyükre, a védelembe.

Fél év – a labdarúgásban nagyon rövid idő – állt csak rendelkezésemre, céljaim megvalósításához, az 1963. évi bajnokságban. Ez idő alatt persze arra is gondoltam, hogy kísérleteznem, kockáztatnom is szabad, hiszen az új edzőtől nem várnak nagy eredményeket ilyen rövid idő alatt. De hajtott a vágy arra is, hogy valami eredményt mutassak fel azoknak, akik bizalmukat belém helyezték.

A sors aztán úgy hozta, hogy 1963. augusztus tizedikén, a Népstadionban, az új bajnoki idény rajtja során elsőnek régi klubcsapatomat, az MTK-t kapta győri együttesem, ellenfélnek... A kezdés előtt nem jutott idő arra, hogy az emlékezések elkapjanak – amikor a szomszédos kispadon megláttam a kék-fehérek edzőjét, Kovács Imrét, hajdani játékos-társamat, barátomat és sorstársamat a régi nagy csatákban. Minden figyelmemet csapatom játéka kötötte le. A győri játékosok bátran, támadószellemen játszottak. Úgy láttam, hogy a rövid idő ellenére is jól sikerült a kondicionálásuk és a kupagyőztes MTK-nak, a 0:0 arányban végződött mérkőzésen végig egyenrangú ellenfelei maradtak. Javítanivaló azonban még akadt bőven.

Az MTK után továbbra is élvonalbeli csapatok ellen kellett a győri együttesnek igazolni tudását, fejlődését, az új bajnoki idényben.

A játékosok csakhamar megkedvelték a változatos műsorú és nagy megterheléssel járó edzéseket. Akár Itáliában, itt is a fokozatosság elvét követtem. Eleinte néhány fiatal játékosom nem úgy „hajtott”, ahogyan kellett volna, de aztán ők is átvették az iramot, belerázódtak lelkiileg is az együttesbe. Kevés fegyelmi ügye volt a győri csapatnak. Bevezettem, hogy a játékosok maguk szervezzék meg az önfegyelmezés módszerét: a csapat tagjaiból álló fegyelmi bizottság állapította meg azt a mércét, amely feltétlenül szükséges a sikeres szerepléshez. Ezalatt a sportszerű életmód, szórakozás, pihenés feltételeit értem. A játékosok maguk vezették le a fegyelmi ügyeket, ők döntöttek, ítélték – ha arra szükség volt.

A győri labdarúgó-társadalom is ott állt a csapat mellett, nemcsak a nagy gyárváros, hanem az egész megye gyorsan magáénak vallotta az együttest. Nem volt ritka, hogy tíz-tizenöt-tizennyolcezer néző is biztatta kedvenceit.

Sikeres volt odahaza, otthonunkban a Bp. Honvéd elleni találkozónk is, amelyen a nagy erőt képviselő piros-fehéreket 2 : 0 arányban győztük le. Bár akadtak a játékban hibák is, de sikernek számított a Honvéd elleni szereplésünk, mert öt nap alatt három győzelmet aratott a csapat. Erről így írt a Népsport: „A Győri Vasas ETO nagyszerűen rajtolt, hiszen az MTK-tól pontot vett el, Ausztriában két nemzetközi mérkőzésen győzött, s most, a második fordulóban kétvállra fektette a Bp. Honvédet.” Ha még hozzáveszem, hogy játékosaim a három nap alatt nagyon sokat utaztak, kevesebbet és idegenben aludtak, akkor minden elismerés megilleti őket, még akkor is, ha a Honvéd ellen zökkenők is akadtak a csapat gépezetében. A nagy megterhelés során a csapat bebizonyította azt is: sok rejtett tartalék van benne, nagy harci kedv, lelkeség, becsvágy fűti a játékosokat.

Újabb nagy feladatok előtt álltak a fiúk – az Újpesti Dózsa szerepelt a következő fordulóban Győrött.

Az MTK elleni mérkőzés után, a második találkozónkon, Győrött – az Újpesti Dózsa ellen is a sors szeszélyes játéka kísértett: ezúttal Szusza Feri ült a másik kispadon, az Újpesti Dózsa új edzője. A futballban azonban mellőzni kell az érzelmeket – vallják ezt rajtam kívül a játékosok és a nézők is egyaránt. A Dózsa ellen, otthon gólnélküli döntetlen született. Taktikai harc volt ez a mérkőzés, amelyben a kulcsemberek játszották a legfontosabb szerepet.

Ez a mérkőzés még jobban meggyőzött arról, hogy tovább kell fokoznom a csapat állóképességét. És tovább kell haladnunk a korszerű labdarúgás útján. Ha kell – 7-8 játékos is védje kapunk előterét és ugyanannyi

ostromolja aztán az ellenfél kapuját. Az együttes még ekkor nem volt képes a folyamatos, gyorsan pergő, korszerű játékra, a kulcsemberek még nem bírták végig a teljes idő iramát. Gondot kellett fordítanom a lövőkészség fejlesztésére is. A csapatjátékban azonban már komoly javulást lehetett észlelni. A csapat átszervezését tekintve, felelősségteljes munkámat nagy megértéssel figyelték a patinás klub vezetői, élükön Lang János sportkört elnökkel. Minden segítséget megkaptam tőlük éppúgy, mint a hatalmas Wilhelm Pieck-gyár vezetőitől, ahol csapatunk tagjainak a zöme látja el polgári hivatását.

A negyedik bajnoki fordulóra Diósgyőrött került sor. Ez a mérkőzés, amely 1 : 0-as vereséget hozott számunkra, egyben jelzésnek is számított, hogy milyen hibák rejlenek még a csapatmunkában és az egyéni teljesítményekben egyaránt. Letérésről, túledzetségről azonban szó sem lehetett. Nem tehettem túlságosan nagy szemrehányást a fiúknak. Legfeljebb arra kértem őket, a diósgyőri vereségből azt a tanulságot vonják le, hogy ezennél fokozottabban tartsák be a taktikai utasításokat. Ezt ugyanis, a Diósgyőr ellen nem szívelelték meg.

Rá egy hétre, a Bp. Vasas ellen álltunk ki a Fáy utcai pályán. Sokan elkísérték Pestre a csapatot, s azok a szurkolók, akik nem jöttek el velünk, a győri Bercsényi-ligeti pályán, a MÁV DAC mérkőzésén a zsebrádióból hallgatták a Vasas-Győr mérkőzés közvetítését. Utólag tudtam meg, hogy milyen nagy örömet keltett Győrött maradt szurkolóink között, amikor a közvetítésből megtudták, hogy csapatunk az első félidőben 3:0-ra vezet a Vasas ellen. Játékosaim teljesítménye nemcsak a Vasast, hanem engem is meglepett. Pazar játékkal rukkoltak ki a fiúk a piros-kékek ellen, mintha csak feledtetni akarták volna a diósgyőri vereséget. A Vasas elleni 4 : 0-as győzelmünkkel végződött mérkőzésen biztos győzelmet arattak a győri zöld-fehér legények. Támadóink szinte ostrom alá vették a kaput, feltartóztathatatlanok voltak. Higgadtan, körültekintően játszottak, uralták a mezőnyt. Korszerű, gyors támadásaik megkapták a hazai közönséget is. Parádés gólokat lőttek. Támadószellemükre jellemző, hogy a fedezet Palotai gyakran hatodik csatárként veszélyeztetett. De előfordult az is, hogy két vagy több csatár segített hátul a védőknek, ha arra szükség volt, hogy aztán újra támadásba lendüljenek. Megnyugtató volt az is, hogy ezúttal nemcsak a kulcsjátékosok, hanem az egész csapat felnőtt a nagy feladatokhoz. A Bp. Vasas ellen úgy játszottak a fiúk, ahogy elképzeltem.

A mérkőzés után jólesett Baróti Lajos szövetségi kapitány gratulációja. Baróti kijelentette, hogy ezzel a játékkal szemben egy magyar klubcsapat sem állta volna meg a sarat, nem kerülte volna el a biztos vereséget.

Miként a diósgyőri vereség után, a nagyszerű Fáy utcai győzelmünk során is azt mondtam a fiúknak: messzemenő következtetéseket nem szabad levonnunk. Szerintem azonban a Vasas ellen sem adta ki magából teljesen a csapat, ami benne van. A győri együttes képes lehet megismé-

telni, talán még felül is múlni a Vasas elleni teljesítményét. Ehhez azonban még sok szorgos, elmélyült tanulás, gyakorlás szükséges.

Az edzések beosztásán nem változtattam. Hétfő maradt a fürdés napja. Kedden erősebb kondíció-edzést tartottam. Gyógylabdával is edztek a fiúk, futások, technikai gyakorlatok szerepeltek még a műsorban. Az idény kezdetén szerdán kétkapus edzést tartottunk, ekkor próbáltam ki a különböző taktikai elképzeléseimet. Később az edzőmérkőzéseket elhagytuk, kondicionálás, egyéni képzés, technikázás töltötte ki az edzést. Csütörtök az egyéni képzés és a technikai készségek csiszolásának a napja volt. Pénteken levezető gyakorlatokat végeztek a játékosok, míg szombaton átmozgatáson vettek részt, 25–30 percig. A keddi, szerdai edzések másfél óráig, a csütörtöki edzés egy órán át, a pénteki 50 percig tartott. A lövőgyakorlatok fontos részét képezték mindig az edzésnek. Talán említenem sem kell, hogy miként a Fiorentinánál és Mantovában, Győrött is „beöltözttem” és minden gyakorlatot megmutattam a játékosoknak. Együtt edzettem velük.

Megnyugtató volt számomra, hogy kezdett folyamatos lenni csapatom játéka, a fiúk szinte kivétel nélkül végig bírták erővel és tüdővel a kilencven percet. Ezt első ízben a Bp. Vasas elleni mérkőzésünkön tapasztaltam. A múlttal szemben kevesebbet cseleztek. Gondolkodó játékosokat neveltem a győri fiúkból, akik az erőfutball helyett már játszották a labdarúgást. Akik felismerték a helyzetet, s pillanatok alatt tudták, mit, mikor és hogyan kell végrehajtaniok. Ügyszólván alig kellett utasítást adnom a kispadról. Arra gondoltam a Vasas elleni mérkőzés előtt, hogy a piros-kékek nagy lendületükkel fognak minket meglepni. Ezért szóltam Palotainak, hogy ebben az esetben lassítsák le a játékot. De közben veszélyeztessék a kaput is. Játék közben látták a fiúk, hogy meg tudják akadályozni ellenfelük támadásainak kibontakozását, s bátor, lendületes támadásokba csaptak át, ha arra alkalom nyílt.

A bajnoki táblázaton ebben az időben a harmadik helyen állt Győr csapata, az Újpesti Dózsa, illetve a Komló mögött. Így került sor a Debrecen elleni győri találkozóra. Óva intettem a fiúkat, hogy a táblázat utolsó helyén elhelyezkedő debreceni együttest ne becsljék le, ne bízakodjanak el. Zuhogott az eső és mégis tízezer lelkes szurkolónk helyezkedett el a debreceniek elleni mérkőzésünk során a lelátókon. Valóban kár lett volna elbizakodnunk, mert Debrecen csapata az első féldőben nagyon lelkesen küzdött, szinte körömszakadtáig védekezett. Végül is felülkerekedett a nagyobb tudás, a jobb csapatjáték, és 4:0-ra győztük le a Hajdúság fővárosának csapatát. Mondtam is a végén: könnyebb volt a dolgunk a Vasas ellen, mint a védekezésre beállt debreceni tömör védőfalat feltörnünk. Ezen a mérkőzésen különösen a Korsós, Keglovich bal-szárnyunk játszott kitűnően és eredményesen, valamint Orosz Laci, középcsatárunk.

Nébány szó a játékosokról

A szívem szerint most minden játékosomról sokat beszélnék, talán egy kisebb könyv is kevés lenne ahhoz, ha elmondanám mindazt, amit a Győr játékosairól fejlődésük során megjegyeztem magamnak. Ezúttal azonban meg kell elégednem azzal, ha egy-egy játékosom fejlődésével kapcsolatosan hozok fel említésre való dolgot. Itt van mindjárt két kapusunk, Barna Sándor és Tóth László. Barna Zalaegerszegről került Győrbe, az akkor még NB II-es csapatba. Volt idő, hogy „versenyen kívüliséget” élvezett, egyetlen biztos kezű kapusa volt a Győrnek, de ezzel Barna sohasem élt vissza. Kitűnő reflexei, kifutásai bátorsága és irányító készsége, olyan erényei, amelyek a legjobb kapuvédők közé sorolhatták.

A Barnánál öt esztendővel fiatalabb kapus, Tóth Laci Nagyszentjánosról jött Győrbe. Sokáig ette Tóth a tartalékok kenyerét, emiatt el is akart menni Győrből. A fiatal kapussal sokat foglalkozott Barna is, tanácsokkal látta el, fejlődésében segítette, olyannyira, hogy végül is Tóth – kiszorította a kapuból Barnát. Emiatt Barna nem búsul, sportszerű felfogása régi kapusunknak az, hogy mindig a jobb formában levő kapus védjen. Tóth az egyik legnagyobb kapus-ígéretünk. Nem véletlen, hogy Baróti Lajos Tóthot jelölte ki az A-válogatott kapusának az 1964-es őszi mérkőzésekre. Alkatra Tóth Grosicsra emlékeztet, rugalmas, bravúrokra is képes. Mióta lehiggadt és megjött az önbizalma, az eddiginél nagyobb teljesítményekre is alkalmas. Barna és Tóth között különben egészséges versengés alakult ki.

Korsós Pistának még sokat kell tanulnia, de eddigi játéka arra mutat, hogy még nagyon sok van ebben a fiatal, robbanékony, csendes, szerény játékosban. Meg kell szoknia a kemény edzőmunkát, hogy vérbeli támadó játékosá váljék. Ehhez minden képessége megvan.

A jobbkezem – Palotai Károly. A példát mutató csapatkapitány mint ember és mint kiváló labdarúgó egyaránt segítséget ad nekem. Játékmester a javából. Rendkívül képzett játékos, tudásánál talán csak a szíve, a lelkesége nagyobb. Művészi tökélytel látja el – mint védő – támadó szerepét is. Utánozhatatlan szabadrúgás lövő. Nemegyszer „lővi át” a beton sorfalat is. Sportszerűsége közismert, minden mérkőzésére elmélyülten készül. Úgy, ahogyan igazi sportembernek kell készülnie.

Orbán Árpád középhátvédünk talán az a legjellemzőbb, amit Lakat Károly, az olimpiai csapat edzője mondott róla: „Orbánt csak nagyritkán lehet észrevenni játék közben a pályán. Csak akkor – amikor hibázik...” Góliát természetének előnyeit sohasem használja ki szabálytalanul a játék közben. Megbízható. Oszlop. A földön és a levegőben egyaránt ura a labdának.

Régi tanítványom, még a Hungária úti MTK-pályáról Máté János: kemény, nagy munkabírási védő, lelkesége szinte nem ismer határt.

Povázsai Laci elég kacskaringós utat tett meg több pesti klubcsapatnál, amíg végre a négy folyó városában lehorgonyzott, ahol megtalálta otthonát és saját magát is. Finom technikájával párosul hatalmas erejű lövőkészsége. Cseleivel sokszor okoz pánikot az ellenfél soraiban.

Rangsorolást mellőzve jutnak a többiek is az eszembe, így a bátor, oroszlánszívű Tamás Laci, Adrigán Zoli a csapat „szívembere”, Koós, a csatárból lett győri nevelésű keménykötésű védő. A fiatal évjáratúak egyik tehetséges képviselője, Szaló Jóska; a hajdani szerepkörömben, a hátravont középcsatár helyén biztató teljesítményt nyújtó Orosz Laci; a robbanékony, gyors és eredményes balszélsőnk, Keglovich; a sokoldalú Morvay: a mokány, Csikar-termetű Glázer Jóska; a fáradhatatlan és szükszavú Kiss Zoli; a lelkes Szániel; a már győri „bennszülött” játékosnak ismert fiatal Izsáki Laci. És a többiek, akik már kopogtatnak az NB I-es csapat kapuján.

Zöld-fehérek a zöld-fehérek ellen

Szeptember közepén eljött a nagy nap, amitől – bevallom – erősen tartottak játékosaink, szurkolóink: a bajnokcsapat látogatott el Győrbe. Tizenötezer néző foglalt helyet stadionunk lelátóin. Ezúttal is sok híve kísérte el a Ferencvárost. A nagy mérkőzés előjátékaként a két szurkoló tábor hangpárbaja jelentette az első összecsapást. 4 : 2 arányban szenvedett vereséget csapatunk a Fraditól. Az 1 : 1-es arányú félidő végéig még teljesen nyílt volt a mérkőzés. Ekkor jól játszott csapatunk, sokat támadtak csatáraink, nem tartották a labdát. Már ekkor észrevettem, hogy hátsó sorainkban időnként zavar támad, különösen kapusunk, Barna, volt ropant ideges. Orbán sérülése nagy hátrányt jelentett, ilyen előnyt nem adhattunk a kitűnő formába lendült bajnokcsapatnak. Izomrost szakadást szenvedett, pedig már előzően Baróti Lajos kinyitotta előtte nagyválogatott csapatunk kapuját. A mérkőzés után nem keseregtem, nem mondtam, hogy mi lett volna, ha Orbán nem sérül meg... Megsérült, balszerencse is kísérté csapatunkat a pesti zöld-fehérek elleni találkozón. A fiúk fogadkoztak: a következő mérkőzéseken javítanak.

Sajnos, a Dorog elleni mérkőzésünk előtt Tamás is megsérült, kivált a csapatból. Sajnáltuk Tamás Lacit, hiszen ő tizenegy éve játszott, s csak kilenc mérkőzésen nem vett részt együttese küzdelmében. A Dorog elleni mérkőzésünk különben 0 : 0 arányban végződött. Gyors iramú, izgalmas és változatos játéknak lehettek tanúi Dorogon a szurkolók. Ennek a mérkőzésnek egyik legörvendetesebb eseménye az volt, hogy kapusunk, Tóth Laci, káprázatos védéseivel a mezőny legjobbjának bizonyult. Ezen a találkozón érett be Tóth szorgalmas, áldozatos munkájának a gyümölcse. A hajdan megbízhatatlan kapuvédőnek tartott Tóth Dorogon a megbízható-

ság példaképe volt. Tóth mellett elsősorban Palotai nevét kell kiemelnem, a dorogi mérkőzés tükrében. Palotai egy pillanatra sem ingott meg, az ezúttal gyengébben játszó Koós hibáit is kijavította, s emellett irányító szerepet is betöltött.

Közben két válogatott mérkőzés jelentette a nagy eseményt a magyar labdarúgásban. Arra is jók a válogatott találkozik, hogy a bajnoki szünet közben a klubcsapatok edzői némi lélegzethez jutnak. Több időt szentelhetnek a hibák javítására, új elképzeléseik próbálgatására, hiszen ezúttal nem a bajnoki pontok megszerzése, hanem a csapat „generáljavítása” a fő cél. Így voltam én a Szovjetunió és a Jugoszlávia elleni válogatott mérkőzések közben.

Örömmel tapasztaltam, hogy terveim valóráváltásához – egységes és korszerűen játszó csapat kialakításához – egyre közelebb kerülünk. Kezdeti folyamatossá válni csapatunk játéka. Szurkolóink és a klub vezetői, velem együtt sikernek könyvelték el – a szakmai fejlődésen túl – azt is, hogy csapatunk sikeres szereplését követő kellemes, olykor talán túlértékelő sajtóvisszhang ellenére sem szállt játékosaim fejébe a dicsőség. A kiemelkedő teljesítményt nyújtók között sem burjánzott el a csapatszellemnek sokat ártó, úgynevezett sztárkultusz. Jólestek a dicsérő hangok, ezeket azonban a fiúk a megfelelő helyre tették. Játékos koromból emlékszem arra, hogy milyen ellenkező hatást vált ki – akár egy klubcsapatban, vagy a válogatott csapatban – ha valamelyik klasszisnak kikiáltott játékost magasan a többiek fölé helyeznek és „válogatott” jelzőkkel illetik. A mai sportéletünkben, szerencsére, nem találkozunk sűrűn ezzel a jelenséggel. De labdarúgó legyen a talpán, akit nem zavar meg egészséges fejlődésében a „sztárolás”. Nos – Győrött nem kellett ilyesmitől tartanom. Nem az egyének álltak előtérben és reflektorfényben, hanem a CSAPAT.

Régi szabály érvényesült a győri csapatban – egy mindenkiért. Az edzéseken is érvényesült ez a törvény: nem akadt senki a játékosok között, aki akármilyen oknál fogva is ki akarta volna vonni magát az edzés műsorának valamelyik számából, vagy nem teljes odaadással végezte volna a legnehezebb gyakorlatot is.

Ebben az időben kezdték érezni játékosaim, hogy a működésem megkezdése előtt kitűzött célnál – hogy elkerüljék a sereghajtók sorsát – sokkal többre is képesek. Ahogyan mondani szokás: évés közben jött meg a fiúk étvágya is.

Rájöttek a győri játékosok arra, hogy elől is végezhetnek a bajnoki idény végén. Ha nem az első három-négy csapat között, de legalább is a „legjobb vidéki csapat” címéért küzdöttek már fordulóról fordulóra.

Nekem nagyon jólesett, hogy – miként Firenzében és Mantovában – közel kerültem Győr városához. Úton-útfélen megállítottak a győri szurkolók, régi Rába-parti bennfentesnek kezeltek, távollétemben így beszéltek rólam:

„A mi edzőnk...”

A magam részéről mindent megtettem, hogy ne csalódjanak bennem. Hogy érezzék ők is – szívemen viselem a gyárváros labdarúgócsapatának a sorsát. Ha időmből futotta, segítséget adtam a győri és a megyei sportélet szervezéséhez, népszerűsítéséhez is. Mint játékos és edző, szinte az egész világot bejártam. Sok élményre tettem szert, a bennem felraktározott tapasztalatokat igyekeztem ezúttal is átadni játékosoknak, szurkolóknak egyaránt.

Különösen a téli szünetben tartottam – a magam szórakozására is – ezeket az élménybeszámolókat, akadt bőven mesélni valóm, ezt talán mondanom sem kell.

Sikerült felkeltenem az érdeklődést azzal is, hogy vetítógépem segítségével gazdag filmarchívumom egy-egy tekercsét leforgattam hallgatóimnak, nézőimnek, miközben a pergő filmkockákat látván, újra és újra átéltem a vetítésre került emlékezetes mozzanatokot.

Különösen jól sikerült a győri Rába-moziban tartott előadás, amelyen jólesően éreztem az irántam megnyilvánult megbecsülést, szeretetet. A vasárnap délelőtti matiné zsúfolt nézőtere örömmel fogadta a 6:3-as film bemutatását. Wembley, régi csapatunk legnagyobb sikere, a hosszú évek távlatában is elismerést aratott. A győri játékosoknak külön stúdiomot jelentett a londoni 90 perc minden mozzanata, a látványos gólok, az angol csapat játéka. Győrről is tapasztaltam: nem lepte be a 6:3 emléket.

Kezdték beérni a közös munka gyümölcse. Ha most hirtelenében összeszámolom, hogy a Győri Vasas ETO labdarúgócsapata mennyit lépett előre, mércének számít és rangot jelent a Rába-parti város labdarúgása számára, hogy például a különböző válogatott csapatokban több győri játékosom – Tóth, Kiss, Orbán, Palotai, Máté, Keglovich, Korsós – kapott helyet.

Tóth Laci, kapusunk megfogadta tanácsaimat, követte azt a szabályt, hogy csak az odaadó, gondos sportmunka jelentheti a fejlődést.

A nagyszentjánosi fiú hallgatott a tanácsokra, a győri csapat kapujából már nem is volt göröngyös útja az A-válogatott kapujáig.

Emlékszem, a múltban milyen nehéz sorsa volt egy vidéki játékosnak. Sokkal többet kellett produkálni ahhoz, hogy felhívja magára akár a szövetségi kapitány, akár a sajtó figyelmét. Jólesően állapíthatják meg a győriek, hogy – a játékosok szorgalmának hála – ledőltek a válaszfalak városuk labdarúgása és a fővárosi futball között.

„A Hidegkuti-tizenegy”

A jó szerepléssel párhuzamosan megnőtt Győr csapatának a tekintélye a nemzetközi labdarúgóéletben is.

A külföldi sportsajtó kezdett felfigyelni az eredményeinkre. A külföld-

ről Magyarországra érkezett sportbarátaim gyakran emlegették, hogy az osztrák, a jugoszláv, a szovjet és a francia lapokban sűrűn találkoznak a győri együttes szereplését méltató cikkekkel. Meghívó levelek is gyakran érkeztek a győri klub vezetőségéhez. A bajnoki idény elején, miután csapatom pontot vett el az MTK-tól, két osztrák meghívásnak tettünk eleget, a patinás Wiener AC-nél és a Helfort SC-nél viziteltünk.

A bécsi lapok erősen „beharangozták” a WAC elleni találkozónkat. A több százezer példányban megjelenő bécsi „Express” egyik cikkének címe például ez volt:

„Jön a Hidegkuti-tizenegy, a Győri Vasas ETO”.

Egyébként arról írt a bécsi újság, hogy a győri játékosoknak nagy a tekintélye a magyar labdarúgásban. Sokan ebben a csapatban látják a jövő bajnokát, s ez a jóslás megalapozott is... A győri csapat játékosainak egy része ugyanis az olimpiai válogatott gerincét alkotja...

Más szavakkal, hasonló hízelgő véleményeket idézhetnék a bécsi „Die Presse”, valamint a „Kurier” című lapból. Pedig abban az időben hol voltunk mi még a bajnoki címtől...

A bécsiek azonban mégis reménykedtek, hogy a komoly erőt képviselő csapatuk, a WAC, legyőzi majd a mi együttesünket. Nos, a mi fiaink áthúzták a bécsiek számításait: szép, stílusos és eredményes játékkal 3 : 1 arányban legyőzték a közel 70 éve fennálló WAC nagy nevekből álló csapatát. A mérkőzés után a „Kurier” megállapította: „A győri együttes sokkal egységesebb csapat benyomását keltette, mint a bécsieké. Gyorsabb, technikailag is jobban képzett, így győzelmükhöz pillanatig sem fűződött kétség...”

Régi barátom, Kowanz, a WAC neves edzője tárgyilagosan állapította meg:

– Nándor, vitathatatlanul megérdemelte a csapatod a győzelmet... Én már láttam ezt a csapatot korábban, s nem csodálkozom bécsi teljesítményeteken, de az sem lepne meg, ha a magyar bajnokságban ez az együttes tovább nyomulna előre...

A Helfort SC csapatának szakvezetői és játékosai is megnézték játékunkat, a WAC ellen. Hiszen a következő mérkőzésünket a helfortiakkal játszottuk. Riegler, a volt neves osztrák játékos, a Helfort edzője a mérkőzés után úgy nyilatkozott:

– Bár nekem lenne ilyen csapatom. Egy-két év múlva megnyernénk az osztrák bajnokságot...

A Helfort csapatát 5 : 0-ra győztük le. Az osztrák szurkolók nem takarékoskodtak az elismeréssel. A Helfort elleni mérkőzésünket végig nézte néhány Ausztriában szereplő külföldi labdarúgó csillag, valamint a híres osztrák válogatott, Nemec is.

Mi, szabad időnkben ott voltunk az Austria-FC Köln villanyfényes találkozón és tapsoltunk Augasnak és társainak.

Augasék aztán visszaadták nekünk a „vizitet”, ők a Helfort elleni játékunkat figyelték. A kétszeres EK-győztes Benfica Bécsbe került sztárja a mérkőzés alatt mellettem ült a kispadon. A játék közben többször tekintett rám elismerően, s Jacareval és Nemec-cel gratuláltak játékosaim teljesítményéhez. A bécsi vezetők így búcsúztak el a győriektől:

– Jó utat, a mielőbbi viszontlátásra ...

Mindezeket nem dicsekvésképpen mondtam el, hanem azért, hogy lásák a vidék labdarúgásának az útját, fejlődését – szemben a múlttal.

Itt említem meg, hogy a rákövetkező húsvét hétfőn csapatunk otthonában erősítette meg a magyar labdarúgás hírnevét. A WAC látogatott el Győrbe. A bécsiek előzően legyőzték – 2 : 0-ra – a Viennát.

A bécsi vendégek nagyszerűen érezték magukat Győrött. Megismerték újból a magyaros vendéglátást. Megnézték a város történelmi nevezetességeit, műemlékeit, elragadtatással állapították meg, hogy ennek a vidéki városnak a kultúrája felér a fővárosi színvonallal, a sportban is természetesen. Leszögezték azt is: Győr fekvése, folyói milyen nagy lehetőségeket biztosítanak a vízisport üzéséhez.

Jó hangulatban készülődtek a bécsiek a mérkőzésre. A bécsi sportriporter, Goldschmied, mosolyogva mondta:

– Eddig minden szépben, jóban volt részünk ... Csak aztán a stadionban ne vegyétek el a kedvünket ...

Mit is mondhattak a győriek a vendégeknek mint azt: a győri stadionban, hosszú idők során, külföldi csapat még nem győzte le az ETO-t. Győrrött tehát nem szégyen kikapni.

Játékosaink a WAC ellen ízelítőt adtak tudásukból. Könnyed, korszerűen felépített, gyors támadásokkal, lövésekkel – és öt góllal örvendeztették meg szurkoló gárdánkat.

Stadionunk telefonja a mérkőzés során szüntelenül csengett. A bécsi lapok szerkesztősegei érdeklődtek a mérkőzés állásáról. A bécsi újságírók mellett ülő magyar sportújságírók hallhatták kollégájuk tudósítását, miközben a riporter diktált: „... A Győri ETO Magyarország egyik legjobb formában levő csapata ... Milyen címet adjunk? – kérdezte a bécsi szerkesztő. – Legyen ez: Villámgyors magyar csatárok, ágyúszerű lövések, megérdemelt magyar győzelem ...”

Felfelé a bajnoki „lépcsőn”

De talán térjünk vissza az 1963. évi bajnokság megszakított útjára, ahonnan gondolataimmal kissé elkalandoztam, s néhány hetet, hónapot átugrottam.

1963. október 13-át mutatott tehát a naptár; válogatott csapatunk belgrádi vereségének hullámai lassan már elültek. Mi a Komló elleni mérkőzésünkre készültünk.

A vidék labdarúgásának az előretörését jelezte az is, hogy abban az időben a Komlói Bányász a bajnoki táblázat első helyére verekedte fel magát. Sokszor jutott eszembe ezidőben, hogy gondoltak-e arra vajon évekkel ezelőtt az új bányászváros derék építői, hogy a sok csapatból összeverbuvált együttesük évek múltán ilyen előkelő helyre küzdi fel magát.

És ki gondolt volna még tavaly arra, hogy a Győr-Komló találkozót 1963-ban egyben *rangadó* mérkőzést is jelent!?

Mert ez a mérkőzés valóban rangadónak számított, hiszen 1963 októberének közepén a két legsikeresebben szerepelt vidéki csapat mérte össze az erejét. Mi elbizakodottság nélkül, de önbizalommal néztünk a mérkőzés elé. További javulást észleltem csapatunkban. A rangadó előtt külön beszéltem minden játékosommal. A kis Máténak például lelkére kötöttem, hogy hagyjon fel a felesleges cselezéseivel, amelyek csökkentik játékának értékét, s nem válnak a csapat hasznára. Azt mondtam neki: Jancsi, a labda nem a tied, hanem a csapaté, add le tehát gyorsan, ne tartogasd magadnál...

Máté megértette ezt a taktikai utasítást.

A komlói csapat ötven percen át igazolta ellenünk eddigi jó eredményeit, formáját. A vezetést a komlóiak szerezték meg. 0 : 1 után a fiúk magukra találtak, a támadószerepet is betöltő Palotai, hat méterről, fejessel egyenlített.

Utána Keglovich, majd az eddig is gólerős Povázsai 3 : 1-re állította be az eredményt. A Komló biztonsági játékra rendezkedett be ellenünk. A mieink hallatlan nagy becsvágygal ostromolták a tömör komlói védőfalat. Kevés húzással és többnyire a széleken vezettük a támadásokat. Új összetételű – Kiss, Szániel, Izsáki – hátvédhármasunk szinte hibátlanul játszott. De kitettek magukért a csatáraink is. A mérkőzés után, a győzelem ellenére is, korholnom kellett a fiúkat:

– Ne csak akkor küzdjétek minden tudásotokkal, amikor az ellenfél vezetésre tesz szert, hanem mindjárt az első perctől teljes erővel játsszatok...

A komlóiak elleni győzelmünk után a bányászcsapat még tartotta az első helyét a Ferencváros, illetve az Újpesti Dózsa előtt. Mi a negyedik helyre kerültünk fel.

Újra lélegzethez jutottak a klubcsapatok. Válogatottunk ezúttal a Nemzetek Európa Kupájának a selejtező mérkőzéseire készült. Az NB I-es csapatok – válogatottjaik nélkül – az őszi hajrá előtti nagy felkészülésen estek át. Visszatérve a selejtező mérkőzésekre, ezeken – az idegenben és az otthon játszott mérkőzéseken – dönt el, hogy melyik ország csapata jut tovább a kupaküzdelemben.

A sors úgy hozta, hogy a magyar válogatottnak a Német Demokratikus Köztársaság együttesével kellett megvívnia a továbbjutást eldöntő mérkőzést. Az NDK futballja, az utóbbi években rohamosan fejlődött. Ebben, az ugrásszerű előretörésben nem kis része volt a három év óta ott működő Sós Károly edzőnek. Ha még emlékeznek rá, könyvem első részében

beszéltem Sósról: ő volt az, aki ifjúsági koromban felkeresett óbudai lakásunkon és az Újlaki FC-ből a Gammába hívott. Sós ugyanis ennek a híres csapatnak volt akkoriban az edzője.

Nagy feladatot rótt a magyar válogatottra, hogy átjusson a német „akadályon”. Nehéz, izgalmas mérkőzésen először az NDK-ban győzött a magyar együttes, 2 : 1-es szoros eredménnyel.

Két játékosunk: Palotai és Povázsai, ezalatt Pécsett szerepelt, a B-válogatottak mérkőzésén. Mindkét győri játékosnak érdeme volt a szép győzelemben, Palotai rengeteg támadást indított, Povázsai két gólt lőtt a 4 : 1 arányban végződött mérkőzésen. Mindketten bekerültek az olimpiai keretbe is.

Nem sokkal később szép évfordulót ünnepelhettünk: a Nemzetek Európa Kupájáért, a Népstadionban rendezett visszavágó selejtező mérkőzés volt a magyar válogatott 400. mérkőzése.

Négyszáz válogatott találkozó... Ezek közül hatvannyolcon én is magamra húzhattam a színeinket viselő válogatott inezt.

A NEK-ben tovább jutott a magyar csapat, újra nehéz mérkőzésen 3 : 3 született az NDK ellen a Népstadionban. Ezen a mérkőzésen dőlt el, hogy Madridban ott lehet majd válogatott együttesünk Európa négy legjobb válogatott csapata között.

November 7-én ismét úrrá lett az NB I-ben a hajrá-hangulat, mi ezúttal a szegediek ellen szerepeltünk, a Tisza partján sem veszítettünk pontot, 0 : 0 született. „Pontosan” tértünk tehát haza. Haza... Edzői működésem színhelyét tekintve joggal nevezhettem most már otthonomnak a kedves Rába-parti várost.

Felkerültünk a 3. helyre, előttünk két-két pont előnnyel ekkor a Ferencváros, illetve a Komló vezetett. Négy nappal később újra felkerekedtünk. Ezúttal a „szomszédban”, Tatabányán kellett megvívunk küzdelmünket a bajnokságban velünk versenyt futó bányászcsapattal.

A vendégek kispadján ültem, a másik padon Grosics Gyuszi, a tatabányaiak edzője. Ez a mérkőzés is 0 : 0-at hozott. Tóth Laci bravúrosan védett, mintha csak igazolni szeretné a beléje helyezett bizalmat. Megerősítettük pozíciónkat a bajnoki táblázat harmadik helyén.

Nekünk hátra volt még a Pécs és a Csepel elleni találkozónk, mindkettőre otthon került a sor. Kitűnő – 15 : 6-os gólarányunkkal előztük meg az MTK-t ekkor a bajnoki tabellán. Ilyen kevés gólt – hatot – egy csapat sem kapott az NB I-ben. Ez a tény védelmünket dicséri.

Felcsillant előttünk a „nagy lehetőségek” elérése: a bajnoki cím elnyerése. Erre még legmerészebb álmainkban is csak „félve” gondoltunk. A bajnokjelölt Ferencvárosnak, két elmaradt mérkőzésével, még négy mérkőzése volt hátra és előttünk, a Komlóval, 2 ponttal vezetett.

Mit vártam realisan? Azt, hogy a két utolsó mérkőzésen legalább három pontot szerzünk majd és ezzel kivívjuk magunknak a büszke „legjobb

vidéki csapat" címet. Ez esetleg a végső 3-4. helyet jelentené. Fennállásának 60 esztendő jubileumához közeledett a Győri ETO, s miközben a vezetőkkel erről beszéltünk, arról is szó esett, hogy a „vidék legjobbjá” cím megszerzése szép ajándék lehetne 60 esztendő klubunknak. Ilyen előkelő helyen még nem végzett a győri csapat – gondoltuk.

A következő forduló bővelkedett drámai meglepetésekben. A biztos bajnoknak látszó Fradi 7 : 2-re kikapott a Honvédtól, az előttünk álló Komló pedig 2 : 0-ás vereséget szenvedett a Csepeltől.

Idézem eközben kedvenc helyi „lapunknak”, a fordulónként megjelenő győri labdarúgó „Sportműsor”-nak november 17-i számából a következőket:

„A magyar bajnokság harmadik legjobb csapatának lenni már nemcsak hazai, de nemzetközi rangot jelent... A Vasas ETO igen közel áll ehhez a végső helyezéshez...”

Győrtött még a szakemberek sem gondoltak ekkor másra, csak az előkelő – harmadik helyezésre. És arra, hogy ez a 3. helyezés, melyik kupaküzdelemben való részvételre jogosít fel majd minket.

A november 17-i forduló 90 perce előtt már biztos bajnoknak volt tekinthető a Fradi. És másfél óra múlva csupán – „bajnokjelölt” lett, miként a Honvéd és a győri csapat.

Megindultak a találgatások, szoroztak, osztottak, kivontak és összeadtak a szurkolók, hogy kinek hány gólt kellene rúgnia – ... a Csepelnek 16, az MTK-nak 24, a Tatabányának 18 gólt –, hogy megelőzzön bennünket.

És mi lenne, ha ...

Mi lenne, ha a forduló utolsó mérkőzésén, Dorogon a bányászcsapat „kikaparná” részünkre a gesztenyét” a Fradi ellen? ...

Igyekeztem lecsillapítani a kedélyeket, mondván, hogy nekünk a Pécs-et kell legyőznünk, s utána az utolsó mérkőzésünkön a Csepel ellen kell a fiúknak becsülettel küzdeniök. Csak erre a két feladatra összpontosítsanak, semmi másra.

Miközben a Fradi elvázott a Honvéd ellen, mi 3 : 1-re győztük le a pécsieket. A tabella élére kerültünk, jobb gólaránnyal a Fradi előtt. (15-15 pont.) A Fradinak két mérkőzése volt hátra (Szeged, Dorog), nekünk egy.

Újra megjött a szurkolóink étvágya.

A fiúkat igyekeztem kivonni a tippelgetők bűvös köréből.

Viszont leintettem azokat a borúlátókat, akik folyton csak azt emlegették, hogy az előző három nap – amíg az első helyen állt a Győr csapata – soha többé nem jön vissza a csapat életébe, ez a boldog, örömteli háromszor huszonnégy óra.

November huszonötödikén játszottuk a bajnoki idény utolsó mérkőzését, a győri stadionban, a Csepel ellen. A félidő 0 : 0-ra végződött. A szünet után a fiúkban azonban erősebben kezdett dobogni a győri szív és végül 2 : 0-ás győzelmünkkel szépen búcsúztak fiaim lelkes, odaadóan biztató közönségüktől.

De jött az újabb meglepetés, amire senki sem számított: a Fradit 2 : 1-re legyőzte a Szeged csapata. Hátra volt még a bajnoki idény végére kifáradt zöld-fehéreknek, az utolsó mérkőzésük, a Dorog ellen. A Ferencvárosnak egy pont is elég lett volna, hogy megvédje bajnoki címét.

Igy alakult ekkor a táblázat élmezőnye:

1. Győr	13	6	5	2	20 : 7	17 pont
2. Honvéd	13	7	3	3	30 : 12	17 pont
3. Ferencváros	12	7	3	2	32 : 16	17 pont

Tekintve, hogy a dorogiak hullámvölgybe kerültek előzően (Honvéd-Dorog 5 : 1), csak nagyon kevesen gondoltak dorogi „meglepetésre”.

Igy történt...

A győri vezetőkkel és a játékosaimmal megbeszéltük, hogy mi nem megyünk át a szomszédba, Dorogra és nem „kibicelünk” a bányászcsapatnak a Fradi ellen, hogy a Dorog nekünk „kaparja ki” a gesztenyét. Úgy határoztunk, hogy a dorogi mérkőzéssel egyidőben mi Sopronban teszünk eleget egy régi kedves meghívásnak: barátságos és egyben levezetést is jelentő mérkőzést vív csapatunk az ottani Textiles együttesével. Így is történt.

Közben elkészítettem terveimet, ha valami nem jön közbe: december 15-től január 4-ig teljes szabadságot kap az NB I-es csapat. Játékosaimnak ugyanis volt mit kipihenniük.

Lang János elnökünkkel az élen, a győri vezetők megtették az előkészületeket egy szerény, „családi” körben megrendezendő idényszáró klubvacsorára, amelyre a soproni mérkőzés után került sor.

*

Dorog – a bányászváros – állt az érdeklődés központjában.

Ott dőlt el az 1963. évi bajnoki cím sorsa – nélkülünk.

Mi – tarsolyunkban a 2. helyezéssel – és zsebünkben kis rádióval elindultunk Sopronba.

Sok győri szurkoló nem tartott ezúttal velünk – átment Dorogra, a Dorog-Ferencváros idényszáró és sorsdöntő mérkőzésre.

De az igazi, vérbeli győri drukkersereg velünk tartott Sopronba is, erre az érdektelennek tűnő barátságos mérkőzésre.

Sopronba kedvesen fogadtak minket, a pályára lépő csapatunkat akkor még mint az 1963-as bajnoki évad – második helyezettjét köszöntötték. Zsebrádióval a kezemben helyet foglaltam a pálya melletti kispadon, s miközben zajlott a Textiles elleni mérkőzésünk én a Dorog-Ferencváros mérkőzés közvetítését is hallgattam... A tartalékoknak is ott kellett volna ülniük mellettem, a szokáshoz híven arra számítva, hogy cseréket eszköz-

lők majd játék közben. Tartalékjaink ezúttal – rejtkehelyre – az öltözőbe vonultak és ott hallgatták a dorogi mérkőzés közvetítését.

Egy pillanatig tartott az egész, néhány másodpercig, felborult minden a soproni pályán. A tartalékok berohantak a pályára, mi felugrottunk a kispadról, mert a rádióból elhangzott a nagy hír:

„Kedves hallgatóim, Dorogon megtörtént, amire csak kevesen számítottak: a Dorog 2 : 1-re legyőzte a Ferencvárost. Új bajnoksapatot köszöntünk a rádió hullámain át, a Győri Vasas ETO együttesét...”

Sopronban félbeszakadt a mérkőzés, játékosaim ölelték, csókolták egymást, a soproni és győri játékosok is összeölelkeztek, hiszen a bajnoki címlenyerése egyben a vidék labdarúgásának a sikerét is jelentette.

Nem mondhatok mást, mint azt, hogy a londoni 6 : 3 után ez volt a legboldogabb pillanatom.

Féléves működésem után bajnokságot nyert az új csapatom. Besiettem az ünneplés után az öltözőbe. Körültekintettem, s bizony magam is meghatódtam, amikor az örömtől könnyező játékosaimra néztem. Nem tudtam az első pillanatban mást mondani nekik, csak azt:

– Gyerekek, hát igaz lenne?... Tényleg bajnokok vagyunk?... Na, gyon, nagyon köszönöm nektek, fiúk...

Sietve átöltöztek a győri játékosok, gyorsan kapkodták magukra a ruhát, hogy mielőbb elfoglalják helyüket az autóbuszon, amelyen persze nótázva tettük meg az utat Soprontól Győrig.

Egyik legemlékezetesebb utam volt ez a rövid táv, pedig bejártam már szinte az egész világot.

Nem felejttem el azt a percet sem, amikor Győrött leléptünk az autóbusról. Hatalmas, lelkes tömeg várta a téren az új bajnoksapatot! A négy folyó városában hőmpölygött az utcákon az ünneplők serege. A klubház előtt hatalmas zöld-fehér zászló lengett, klubunk színeit mosta az eső, mert közben zuhogott az őszi zápor.

A kék társasgépkocsiból alig tudtunk kiszállni. Minden játékosunknak külön-külön kijutott az ünneplésből. Lang János elnökünknek éppúgy, mint Dombos Péter segédedzőnek és Sólyom István szakosztályvezetőnek, klubunk, szakosztályunk valamennyi lelkes tagjának.

Hajrá ETO!... Hajrá ETO!!... zúgott az óriási kórus, az éltetés, amelyet talán Dorogon is meghallottak. A győriek gondolatban megveregették a kis Szuromi vállát, aki Dorogon 1 : 1 után a Fradinak belőtte a bajnoki címet jelentő gólt.

Korsóst vigasztaltam, aki sérülése miatt nem lehetett velünk a soproni mérkőzésen, de ő is ott várt minket. Sajnálta, hogy nem volt a csapattal Sopronban az öröm első perceiben.

Egy régi, veterán ETO-ista, Nagy Béla – Zsöle bácsi – is hosszan ölelt meg minket, miközben a távirathordók egyre-másra hozták a klubtársak, szakvezetők, távoli sportbarátok dísztáviratait, az üdvözlő sürgönyöket.

A győri körúton hullámozott a tömeg. A Vörös Csillag étterme és eszpresszója tömve volt a dorogi mérkőzés alatt, híveink ott hallgatták végig a mérkőzés közvetítését, s most kitódultak az utcára ők is. Felbomlott a rend, megállt a forgalom, s derék közlekedési rendőreink ezúttal elnézték a sok „közlekedési” szabálytalanságot, hiszen ők is velünk ünnepeltek.

Nagy nap volt ez, nagy napja egyben a vidéki labdarúgásnak is, hiszen előttünk több mint két évtizeddel előtt csak egyetlen vidéki csapatnak sikerült megszereznie a bajnoki címet, a Nagyvárad AC kitűnő együttesének. Hatvan esztendő fennállásának az ünnepségeire készült a Győri ETO, eredetileg mi ajándéknak szántuk a szép jubileumra a várt „legjobb vidéki csapat” címet. És íme: „Bajnokcsapat” lett belőle!

Az időnyáró vacsorának tervezett összejövetelből bajnokcsapatot ünneplő vacsora lett. Künn zengett, zúgott még az ünneplő tömeg, miközben leültünk a fehér asztalok mellé. Közben hálás szívvel és szeretettel gondoltunk a künnrekedt szurkolóinkra, hiszen klubhelyiségünkbe – nem fért be a sok száz főnyi ünneplő sereg.

Játékosaim kipirult arcát nézve, arra gondoltam, hogy talán nincsenek is teljesen tudatában annak, hogy mit jelent számukra ez a nagy esemény. Hiszen a bajnoki cím megnyerésével az egész labdarúgóvilág előtt ismertté vált a győri csapat. A bajnoki cím elnyerésével pedig jogot kaptunk Európa legjobbjai között – a Bajnokok Európa Kupájában – a részvételre. Arra is gondoltam, hogy a bajnokság megnyerése már azért is sokat jelenthet ennek a kedves városnak, mert BEK-mérkőzések során neves, nagyhírű külföldi csapatok is szerepelnek majd Győrött. Nagy külföldi bajnokcsapatokat is megismerhet a lelkes szurkoló gárdánk. Ott, az ünnepség első óráiban már az előttünk álló nagy feladatokra gondoltam. Nagy feladatokra, amelyhez, remélem, felnő majd a győri csapat.

És a sok, áldozatos sportmunka is eszembe jutott, amellyel csapatom eljutott ehhez az értékes állomáshoz.

Mi lehet a titka a győriek sikereinek? – sokszor szegezték nekem később is ezt a kérdést. Erre most is csak azt válaszolom, hogy többek közt az volt a törekvésem: ne tizenhárom játékosra építsem a csapatot, hanem hogy tizennyolc csaknem egyforma képességű és tudású, de teljesen azonosan lelkes labdarúgó álljon a rendelkezésemre.

Írjuk le hát ennek a derék 18 játékosnak a nevét: Barna, Tóth, Koós, Kiss, Orbán, Szániel, Tamás, Izsáki, Palotai, Máté, Szabó, Orosz, Morvay, Korsós, Povázsai, Keglovich, Glázer és Adrigán... Nem lehet rangsort felállítani köztük, annak ellenére sem, hogy tudásban akadnak köztük eltérések. Csak egyben nem: az akaratban, a lelkeségben.

Tudtam, hogy a bajnoki cím nem jelenti egyben azt is, hogy ezzel már a Győri ETO a legjobb magyar csapat. Jó együttes, de nem a legjobb magyar klubcsapat a győri. Tovább kell haladnunk a megkezdett úton, hogy még tovább fejlődjön a csapat és további sikereket érjen el.

Előre kell lépünk például a még támadóbb szellemű játék felé!

A sikerünk visszhangja nem maradt el persze külföldön sem. A külföldi újságok részletesen méltatták az új vidéki bajnoksapat sikerét, éppúgy, mint a magyar újságok. A magyar lapok közül kiemelem a „Kisalföld” című megyei lapunk egyik cikkét, amelynek cikkírója közvetlen a bajnoki cím megnyerése utáni határtalanul lelkes hangulatot öntötté írásába: „A siker megszínesíti az életet. A siker fokozza a lelkesedést, örömet áraszt...” – így kezdődött az írás, amely többek közt arról is szólt, hogy a győri gyárakban a bajnoki cím hírének hallatán olyan emberek is sokat beszéltek a sportról, akik ezt a szép szórakozást azelőtt kézlegyintéssel intézték el. De nemcsak Győrött, hanem szerte a megyében egyformán elismeréssel beszéltek a Győri Vasas ETO csapatának nagyszerű fegyvertényéről.

Nyilatkozott Horváth Ede, a győri vagongyár országosan ismert munkás vezérigazgatója is:

– Közismert, hogy nem sokat foglalkoztam a sporttal. Minden időmet a gyárban töltöm, de őszintén mondom, nagyon örültem a Győri Vasas ETO bajnoki címének. Öröömöm azért is teljes, mert gyárunkban jól mennek a dolgok, s az eredményes munkát most ez a sportsiker is segíti. Bízom, hogy ez lelkesítőleg hat majd a vagongyár dolgozóira és sportolóinkra egyaránt...

Lang János, sportkörü elnökünk meghatottan azzal kezdte, hogy nehéz szavakat találni az öröm kifejezésére: „Bevallom őszintén, hogy csak titokban reménykedtem a nagy sikerben. Nagyon elégedett lettem volna a második vagy a harmadik helyezéssel is. Most legfontosabb feladatunk, hogy a kivívott rangot meg is tudjuk tartani...”

Havasréti Béla, a Megyei Labdarúgó Szövetség elnöke azt mondta, hogy az ETO nagyszerű sikere lendítője lesz az egész megye labdarúgó-sportja fejlődésének is.

Az örömteli képhez hozzátartozik az is: volt olasz klubcsapataimtól, a Fiorentinától és a Mantovától is érkeztek gratuláló táviratok hozzám. Azt írták, hogy sikerem egyben az ő sikerük is, mert változatlanul együtt érzek velem.

Terveimben azt tűztem ki magam elé, hogy az új bajnoki idényben, 1964-ben, az első négy csapat között végezzen a Győri Vasas ETO.

Itt álltunk ezenkívül a nagy feladat, a Bajnoksapatok Európa Kupája előtt is.

Európa legjobbjai között...

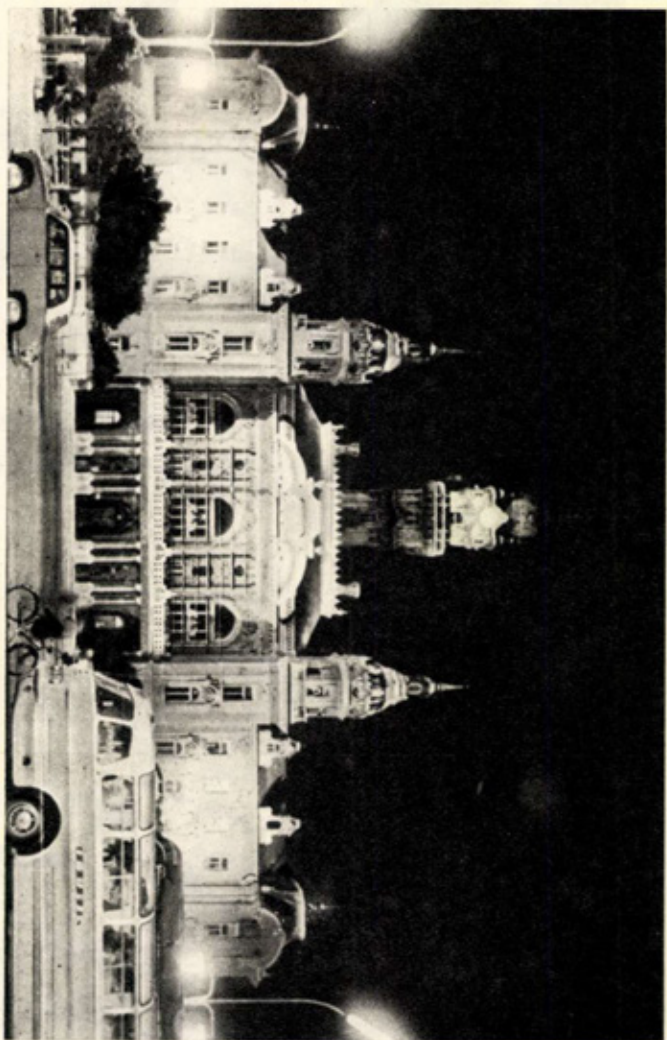
Gondosan, bajnoksapathoz méltóan alapoztunk, jórészt a tatai edzőtáborban. Nekem Tata még játékos korom idejéből kedves emlékem maradt. Sokat jelentett ez a hely később is, amikor már mint edző mentem el az edzőtáborba, csapatommal.



Részlet Mantova városáról: a Piazza Sordello és a Palazzo Ducale



Ezek a mantovai legények. A Mantova 1961—1962. évi bajnokságban szerepelt csapata. Felső sor, balról jobbra: Mazzero, balösszekötő, Pini, középhátvéd, Sormani, középcsatár, Recagni, balszélső, Morganti, jobbhatvéd, Longhi, balhátvéd. Alsó sor, balról jobbra: Alleman, jobbszélső, Tarabia, jobbfedezet, Giagnoni, jobbösszekötő, Uzzelini, balfedezet, Negri, kapus



A kivilágtított győri városi tanács épülete



Az örömteli első percek. A Sopronban vendégszereplő Győri Vasas ETO idegenben tudta meg, hogy az NB I 1963-as bajnoka



A győri szurkolók tekintete is tükrözi a kedvencek jó szereplését



A bajnok Győri Vasas ETO. Állnak, balról jobbra: Izsáki, Palotai, Orbán, Tóth, Kiss, Tamás. Guggol, balról jobbra: Szaló, Morvay, Orosz, Korsós, Keglovich



A Bajnokcsapatok Európa Kupája első mérkőzésén Lipcsében. A két csapat kivonul a pályára. Fehér mezben a győri játékosok. (Győri Vasas ETO—Chemie Leipzig 2 : 0)

A játékosok egyéniségének figyelembe vételével állítottam össze az alapozási tervet is. Január 6-tól február 20-ig tartózkodtunk Tatán. Ezalatt naponta kétszer, délelőtt és délután tartottunk edzést.

Bizakodással néztem az 1964-es tavaszi idény elé. Óva intettem játékosaimat, nehogy elbázzák magukat.

Tavasszal a hatodik helyen végeztünk. 5 győzelmet értünk el, négyszer döntetlenre játszottunk, négyszer vereséget szenvedtünk. Gólarányunk 17 : 14 volt, az új bajnokság első felidejében.

Az őszi idényben, hat forduló után, a Bp. Honvédet legyőzve, megőriztük őszi veretlenségünket. Kialakult az 1964-es csapat: Tóth – Izsáki, Orbán, Tamás – Palotai, Kiss – Szabó, Morvay, Orosz, Korsós, Keglovich. Ebben az összeállításban győztük le a Honvédet 1 : 0-ra. Utána, Győrött a Vasast győzte le csapatom 3 : 0-ra. Elszántan, nagy küzdőkédvvel, jó csapatmunkával és gólratörően játszott a piros-kékek ellen a csapat. 1964. augusztus 16-án, Tatabányán aztán jött a futballban elmaradhatatlan hideg zuhany – 5 : 0-ra kaptunk ki, a kitűnően játszó bányászcsapattól. Ez volt a legnagyobb veresége a győri csapatnak, 1961 óta: akkor 7 : 0-ra kapott ki a Győr a Vasastól. Gyengén játszott csapatom a Tatabánya ellen, csak Orbán és Palotai teljesítménye volt dicsérhető. De ők ketten kevesek voltak ahhoz, hogy megakadályozzák a súlyos vereséget.

Már elkezdtek az előkészületeket a Bajnoksapatok Európa Kupájának mérkőzéseire is.

Versenyenben voltunk a vidék legjobb csapata címért a Tatabányával. Csapatunk formába lendült, nyolc nap alatt, a fordulókon öt pontot szereztünk, miután 2 : 0-ra legyőztük Komlót, Szegeddel 2 : 2-re végeztünk és az Újpesti Dózsát is kétvállra fektette csapatom. Dorog legyőzése után fej-fej mellett haladtunk. 32–32 ponttal a Tatabányával.

Örömmel töltött el mindenkit Győrött, hogy az MLSZ elnöksége, határozatával hivatalosan is hozzájárult szereplésünkhöz a Bajnoksapatok Európa Kupájában. Érdeklődéssel olvasták a gyárvárosban a bajnoksapatok küzdelmének mezőnyét, ahol rajtunk kívül a Dukla Prága, a jugoszláv Crvena Zvezda, az olasz Inter, a spanyol Real Madrid, a portugál Benfica, a bécsi Rapid, a lengyel Górnik Zabrze, a nyugatnémet FC Köln, a svájci Chaux des Fonds, a francia St Etienne csapata sorakozott fel, hogy csak az ismertebbeket említsem.

– Szép és előkelő társaságba kerültek fiúk... – mondtam játékosaimnak, amikor elolvasták a névsort. – Legyünk ezekután méltóak ahhoz is, hogy magyar vidéki együttesnek első alkalommal sikerül szerepelni a Bajnoksapatok EK-jában. Az ETO nevéhez fűződik ez a fegyvertény... Bár-hogyan is történik a küzdelmek során, veszünk vagy nyerünk a nagy találkozókon, maga az a tény, hogy vidéki csapat, az ETO képviseli ott a magyar színeket, sikert jelent ez a magyar labdarúgás számára is...

Meg kell mondanom azt is, egyesek nem titkolt aggodalommal beszél-

tek arról, hogy vajon a vidéki csapattal nem vall-e majd szégyent futball-életünk...

En bíztam a csapatomban, a fiúkban.

Kíváncsian vártuk az UEFA berni sorsolásának az eredményét, melyik csapattal hoz majd össze a sorsunk.

Elgondolkodtunk, amikor megtudtuk, hogy első ellenfelünk az NDK bajnokcsapata, a Chemie Leipzig lesz. A válogatott mérkőzések tükrében ugyanis nagy tekintélyre tett előttünk is szert a keletnémet labdarúgás, s ennek egyik komoly tudású képviselőjeként ismertük a leipzigi csapatot. Hátránynak számított az is, hogy az első mérkőzésünket Lipcsében kellett lejátszanunk. Még aktív játékos koromból ismerem a lipcsei stadion izzó légkörét.

Elmélyülten készültünk. Erre okot szolgáltatott a Tatabányától kapott „lecke” is. A Tatabánya elleni játékunkat megfigyelte a Chemie Leipzig segédedzője is. Őt is meglepte csapatunk gyenge játéka. A mérkőzés után a német edző mosolyogva mondta:

– Ezzel a játékkal csak port akartak a győriek hinteni a szemünkbe...

Csapatom repülőgépen utazott Lipcsébe. Az IBUSZ győri kirendeltségének vezetője, Velényi László barátom is nagy munkában volt, hiszen különvonattal négyszáz szurkolónk lipcsei utazását kellett megszerveznie. B-közép elnevezésű szurkoló gárdánk zöld-fehér zászlókat csináltatott a mérkőzésre. Színeinkben, biztatásban tehát nem lesz hiány. Reméltük, játékosaink lelkeségében sem csalódhatnak híveink.

Lipcsében kedves vendégszeretettel fogadták a győriekeket. A hétköznapi ellenére közel húszezer főnyi közönség foglalt helyet a szép stadionban. A több NDK-válogatottal rendelkező lipcsei csapat ellen így állt fel együttesünk: Tóth – Kiss, Orbán, Tamás – Palotai, Máté – Szaló, Morvay, Orosz, Korsós, Keglovich. Aggodalmam eloszlott, amikor láttam, hogy fiaimat nem befolyásolja a lipcsei stadion forró hangulata: a kereplőkkel, trombitákkal, dudákkal felszerelt hazai publikum olyan kakofonikus hangorkánt rendezett, hogy nekem önkénytelenül is a svájci VB berni hangulata jutott az eszembe.

Mielőtt kifutottak a csapatok, az öltözőben, a taktikai utasításokon kívül, csendesen azt mondtam játékosaimnak:

– En tizenöt éven át szerepeltem az NB I-ben. Tizenöt év során csak egyszer játszottam az EK-ért, pedig csapatom, az MTK háromszor nyerte meg a bajnokságot... A Győri ETO hatvan éve áll fenn. Az első siker után nektek megadatott, hogy ilyen klasszikus díjért játszzatok. Ez nem kis dolog, kevés játékos élhet át ilyen eseményt. Ezekkel a gondolatokkal fussatok ki a pályára...

Már az elején mi támadtunk többet, sok meleg helyzet adódott az első féldőben kapunk előtt. 0 : 0-ra fordultunk. A nagy nyomás alól aztán fel szabadult Tóth kapuja. Átvettük a játék irányítását és a 63. percben Keglo-

vich góljának örvendhettek a derék győri szurkolók. Két perc sem telt el, amikor Keglovich elviharzott, Korsóst szöktette, ő nagy lendülettel kapura tört és ügyesen gurította kapuba, a kifutó kapus mellett a labdát.

2 : 0-ra vezettünk... Csapatunk lehiggadt, miközben ésszerűen tartották a labdát, támadtak is. Nem engedték ki kezükből a győzelmet.

Leírhatatlan öröm lett úrrá csapatunkon az értékes, s meglepetésnek is számító győzelmünk után. Minden dicséret megilleti a fiúkat, mert hibátlanul betartották a taktikai utasítást. Gyorsan rohamoztak, s lelkeségük nem ismert határt. Mind a két gólt gyors összjátékból szereztük. Már a csapat összeállítása is elég sok gondot okozott nekem. Izsáki sérülése miatt Kiss vette át szerepét. A gyors, kemény védőkkel szemben Szalót és Keglovichot jelöltem a szélekre. Bevált az elgondolás. Három előretolt gyors csatárunkat nem tudták tartani a német védők.

Jó volt megfigyelni, hogy a második féldőben, első, majd második gólunk után, fokozatosan elhalt a lipcsei szurkolók érdekes csatakiáltása:

– Hallali ho, hallali ho, – Chemie siegt, so wie so... – Azaz: Hallali ho, hallali ho – Chemie győz akárhogyan is...

Meg kell mondanom azt is, hogy a lipcsei vezetők és játékosok sportszerűen gratuláltak nekünk a mérkőzés után. De rögtön célzásokat is tettek: ezzel a mérkőzéssel még nincs lefutva a továbbjutás kérdése. Majd Győrött újra felzúg a „Hallali ho”, de ott talán majd jobb eredményt csikar ki.

Győrött megisméltődött a tavalyi bajnokságunk utáni jelenet. Ezrek és ezrek várták újra autóbuszunkat, az esti órákban. Nem tudunk szólni a megihatottságtól, nem tudunk kiszállni sem a társasépkocsiból, egyszerűen azért, mert a nagy tömeg miatt képtelenek voltunk a kocsí ajtaját kinyitni. Utána azonban feltartóztathatatlanul öntött el minket a győriek szeretet-áradata.

Az ünneplésnek azonban gyorsan véget kellett vetnem, mert a számunkra pirosbetűsnek számító szerda után jött a következő vasárnap, az új forduló a bajnokságban.

*

Győr városa készült a visszavágóra. Mindent megtettek a város vezetői és a klubvezetők, hogy a lipcsei sportbarátaink és ugyancsak népes szurkoló gárdájuk jól érezzék magukat. Nézőcsúcsnak számított, hogy csaknem húszezer főnyi közönség foglalt helyet a BEK-visszavágón a kibővített és megépített győri stadionban. Csak egy helyen változtattam az összeállításon: a sérüléssel bajlódó Morvay helyett Takács játszott a jobbösszekötőben. A győri hangorkán mérlege otthonunkban a mi javunkra bilent, szurkolóink csodálatos hangerővel és tüdővel az első perctől az utolsóig biztatták a fiúkat. Némi idegeskedés után megnyugodtunk: Korsós szöglettrúgása után Palotai fejezt a kapuba. Továbbra is a micink rohamoz-

tak, a lipcseiek főként védekeztek. Szép összjáték után Keglovich labdája pattogott a német kapuban. A második félidőben újra Keglovich volt eredményes. Egyre nagyobb fölényben játszottunk, amikor Orosz előtt nyílt alkalom a gólszerzésre. A 4 : 0 után, az utolsó tíz percben a mieink kiengették a gyeplőt a kezükből, így történt, hogy két német gól után megszületett a visszavágón 4 : 2-es győzelmünk.

A Bajnoksapatok EK-jában bekerültünk a második fordulóba!

*

Befejeződtek a bajnoki küzdelmek, amelyben csapatunk csak „hajszállal” került a negyedik helyre. A Tatabányai Bányász szerezte meg 1964-ben a „legjobb vidéki csapat” címet. A kettős feladat – a Bajnoksapatok Európa Kupájának sorozatában, valamint a bajnokságban való helytállás – fokozott megterhelése miatt meg kellett elégednünk a szintén élvonalat jelentő negyedik hellyel.

A BEK második fordulójában a bolgár bajnoksapatot, a Szófia Locomotívot kaptuk ellenfélnek. Évekkel ezelőtt, aktív játékos koromban is igen komoly ellenfélként tiszteltem a bolgár klubcsapatokat. Azóta is sokat fejlődtek. A nagy harci kedvük, keménységük mellett a bolgárok játékában egyre jobban érvényesülnek a korszerű elemek.

Komolyan kellett vennünk a bolgár bajnoksapat elleni mérkőzéseinket, hiszen ez az együttes nagyszerűen kezdett a kupában: a Malmö elleni első mérkőzésen 8 : 3 arányú elsőprő győzelmet aratott.

1964 november közepén zsúfolásig megtelt a győri stadion, szurkolóink egetverő buzditása mellett lépett pályára csapatunk, ebben az összeállításban: Tóth – Szániel, Orbán, Izsáki – Kiss, Máté – Szaló, Győrfi, Povázsai, Korsós, Keglovich. Mint arra számítottam is, idegenben biztonsági játékra rendezkedtek be a bolgárok. Megerősítették a védelmüket. Ezért azt az utasítást adtam csapatomnak, hogy sokat foglalkoztassák a szélsőket, igyekezzenek kicsalni a védőket kapujuk előteréből. Ezt az utasítást az 1 : 1 arányban végződött első félidőben nem tudtuk teljesen megvalósítani. A második negyvenöt perc alatt kellett tehát feltörnünk a „kemény diót”, hogy előnnyel induljunk a szófia visszavágóra. A második félidőben ez sikerült: 5 : 3 arányban győztünk, így kétgólos előnnyel a tarsolyunkban ülhettünk fel a szófia repülőgépre.

*

Kétgólos előnyünk Szófiában csaknem kevésnek bizonyult. A Vaszil Levszki-stadionban nagy küzdelemre, kemény mérkőzésre számítottunk. Gondoltam arra is, hogy a bolgár csapat otthonában, a hazai nézők fergeteges biztatása közepette rendkívül hevesen támad majd, hogy behozza hátrányát és utána kiharcolja a továbbjutást. Ennek tudatában terveztem

meg a mi taktikánkat: lehetőleg már a félpályán tartsák fel a bolgárok támadását a védőink. Az első félidőben 3 : 1-re vezetett a Lokomotiv Szófia csapata. Tehát behozta hátrányát. Hátra volt még negyvenöt perc. Nos, a második félidő izgalmaiban, fordulataiban mindig emlékezetes marad az én számomra is, pedig átéltem már játékos pályafutásom során sok érdekes, konfliktusokban is bővelkedő mérkőzést. A legendás hírű és megénekelt gascogne-i legényekre gondoltam, s kapitányukra, miközben figyeltem a bolgár stadion csúszós gyepszőnyegén a Rába-parti legényeket és kapitányukat, Palotai Károlyt, ezt a csupaszív, lelkes, nagytudású játékmestert; megállás nélkül buzdította, hajtotta újabb és újabb rohamra a társait. Povázsai góljával 2 : 3-ra változott az eredmény. De újra feljött a Lokomotiv és újabb gólt lőtt: a 2 : 4-gyel ismét behozta hátrányát.

A nézők már hazafelé indultak, a bolgár játékosok az időjelző órát nézték, a vezetők már tanakodtak, hol rendezzék meg a harmadik mérkőzést, amikor a mérkőzés befejezése előtt három perccel Keglovich – Palotai labdájával – majdnem a félvonalról elindult. Szélsőnk lefutotta a védőket, s utána a 16-oson még arra is volt ideje, hogy megnézzé, hová helyezkedett a bolgár kapus, s aztán hidegvérrel a kapuba helyezte a labdát.

3 : 4 ... Még néhány perc és lefűjták a mérkőzést. Továbbjutottunk!

Az egyik külföldi sportújságíró Keglovich gólja után azt mondta: „Mint egy profi ...”

Jól ismerem a profi labdarúgókat, becsülöm lelkeségüket is, de – Keglovichot három perccel a befejezés előtt nem „profi erő” hajtották a labdával a bolgár kapu felé. Ebben a gólban és továbbjutásunkban benne volt a Rába-part is, ahol játékos kedvvel négy folyó ad egymásnak randevút.

*

Örömről, érthetően nem ismert határt. Nagy nap volt ez. Nagy napja egyben a vidéki labdarúgásnak is. Győrtől, ha lehet, még fokozódott a szeretet, amellyel – annak idején – elárasztottak minket Sopron, majd Lipcse után.

Sokan keresték a „titkát” annak az erőnek, amellyel Győr városának csapata a BEK-ben bejutott a legjobb nyolc csapat közé. A szakmai kérdéseken kívül én arra is gondoltam: nagyon kevés klubcsapatot találni az országban, amelynek tagjai annyira összeforrtak volna a vezetőkkel, a szurkolókkal – az egész nagy iparvárossal és az egész megyével, mint a Győri ETO is.

Eszembe jutnak most a játékosok, nemcsak az Európa legjobb klubcsapatai közé jutást kiharcolók, hanem a többiek is.

És feljegyzem Döbörhegyi Ernőnek, a labdarúgó szakosztály elnökének a szavait is, amelyekkel méltatta a Győri Vasas ETO sikereinek a mozgató erőit:

– A feladat nagysága emelte fel a Győri ETO-t és nem utolsó sorban a játékosok határtalan lelkesége, lankadatlan küzdenitudása, a csapat megbonthatatlan összefogása, valamint szurkolóink, barátaink szeretete, megbecsülése a csapat iránt hajtotta a fiúkat egyre nagyobb sikerekre. A bajnoki cím elnyerése után mindenki bizonyítást várt tőlük és edzőjüktől. Azt hiszem, hogy most már nyugodtan mondhatjuk – bizonyítottak. Az eddigi sikereket nem értékeljük túl, jóllehet szerény nemzetközi tapasztalatainkhoz mérten ezek a sikerek értékesek. Azt is tudjuk, előre léptünk egyet...

Valóban, a Győri ETO labdarúgó csapata előre lépett. A kételkedők, az aggályoskodók által csapatunk neve mellé írt képzeletbeli kérdőjel, gondolom eltűnt már, miután csapatom Európa legjobb „nyolcása” közé szerintem megérdemelten küzdötte fel magát. Azt mondják sokan, „előkelő” társaságba jutottunk. Ha elolvassuk a Bajnokcsapatok Európa Kupájának harmadik fordulójába jutott csapatok nevét, ha azt nézzük, hogy a legjobb nyolc között ott látjuk a spanyol Real Madridot, a portugál Benficát, az olasz Intert, a Glasgow Rangers-t, a nyugatnémet Köln együttesét, Liverpoolt és legközelebbi ellenfelünket, az amszterdami DWS csapatát – ebben a társaságban valóban „előkelő” helyre jutott el a győri csapat.

Örülök, hogy fiaim többet adtak magukból a vártnál.

De megdolgoztak becsülettel a két év alatt kiküzdött sikerekért. Most is azt mondom, amit a bajnoki cím elnyerése után hangoztattam: ha nem jutunk ennél tovább a BEK-ben, akkor is csak dicséret illeti meg a csapatot. Többet tettünk, mint amit várt tőlünk a magyar labdarúgás hatalmas táborára.

Nyugodt szívvel és örömmel állapítom meg, hogy sikerült terveimet Győrött megvalósítanom: az olaszországi edzőségem idején tanultakat hasznosítottam, nemcsak a győri labdarúgás, hanem talán az egész magyar labdarúgás előbbrevitele érdekében is.

Magamról még talán annyit: a labdarúgást nem lehet abbahagyni. Az „Öregfiúk” mérkőzésein követem ma már a gömbölyű labda útját. Hálás vagyok sorsomnak, hogy az élet nem sodort el eddig a labda mellől.

Amíg bírom erővel és szívvel – bennem él ez a szenvedély.

Vége

TARTALOM

Bevezető	5
A grund	7
Kiöregedtem a kölykök közül	12
A WM-rendszer forradalmat jelent	18
Az FTC-től az MTK-ig	21
Hat hét a Közel-Keleten	27
Sokoldalúság a labdarúgásban	33
Mélység és felemelkedés	39
Moszkva, Varsó, a helsinki olimpia	51
A csúcson	64
A 6:3 - és ami körülötte volt	72
Nehéz a favorit sorsa	92
A svájci VB-döntő - mai szemmel	106
Menjek... ne menjek az újabb VB-re?... ..	113
A játékos búcsúzik	128
Az utódaink	135
Itália kék ege alatt	141
Firenzében	152
Új idény, új remények	161
Bevált az újítás	168
A felfelé vezető úton	177
Tovább a „huszadik” felé	187
Firenzétől Mantováig	196
Újra itthon	200

